

NÚMERO

139

Butlletí

ABRIL

2004

Estel Negro

ÒRGAN D'EXPRESSIÓ I COMBAT DE L'ATENEU LLIBERTARI ESTEL NEGRE

NUNCA MÁIS

LA GLOBALITZACIÓ (I)

La nostra companya d'Ateneu KNL (na Nel·la) ha escrit aquestes interessants notes sobre el què és la globalització. Per la seva extensió, hem dividit aquesta col·laboració en dues parts.

Què és la globalització?

«La globalització no és altra cosa que el nom que se li dona a l'etapa actual del capitalisme. Ni més ni menys. No canvia res d'essencial en les societats capitalistes existents. Sempre han estat, i en la globalització també, societats basades en l'explotació d'unes persones per altres. Només les formes han canviat, es van adaptant a les necessitats i oportunitats de cada època. De la mateixa manera que l'ésser humà evoluciona continuament des del seu naixement fins a la mort, el sistema capitalista va adoptant formes diverses en la seva evolució. Però el sistema és el mateix. La globalització és el nom de l'etapa actual del capitalisme que vivim.»

Miren Etxezarreta

Capitalisme i mercat

La confusió creada pel discurs dominant entre els conceptes d'«economia de mercat lliure» i «capitalisme» és la causa principal de la perillosa tendència a relaxar les crítiques vers les polítiques que s'estan posant en pràctica¹. El capitalisme s'ha consolidat com al control oligopòlic que exerceixen certs grups mitjançant l'exclusió d'altres, convertint-se el capitalisme real en just el contrari que constitueix el mercat imaginari.

Els «centres» han permès l'establiment a certes regions d'una hegemonia nacional burgesa. L'Estat burgès assumeix un paper efectiu quan controla el procés d'acumulació. La resta del territori es denomina «perifèria». Les perifèries es defineixen simplement en termes negatius: són regions que no s'ha establert com a centres del sistema capitalista global. Per tant representen països i regions que no

controlen en l'àmbit local el procés d'acumulació². Les perifèries no són sinònim de societats precapitalistes, fins i tot quan es controla la maquinària industrial, atès que ja no es controla el procés d'acumulació.

En la seva expansió global, el capitalisme real ha contribuït sempre que augmenti la desigualtat entre els pobles. És el producte de la lògica immanent de l'acumulació de capital. El racisme ha estat la conseqüència inevitable d'aquest sistema. Se

suposa que la globalització ofereix una oportunitat als països que acceptin el repte inherent i sàpiguen integrar-se de forma intel·ligent dins del sistema. Però veurem que això no es dona; per contra, l'exercici de noves formes de domini monopolista exercit sobre tot el sistema per part del centre explica la creixent polarització i desigualtat

entre els pobles. La lògica d'aquesta forma de globalització consisteix ni més ni menys en l'organització d'un *apartheid* a escala global³.

Globalització i imperialisme

El discurs ideològic dissenyat pels governs per guanyar-se el consentiment dels pobles que conformen la Triade del centre (EUA-Canadà, Unió Europea i Japó), es fonamenta ara en l'«obligació d'intervenir»

que suposadament en troba la justificació en la defensa de la democràcia, els drets dels pobles i l'humanisme. El cinisme del llenguatge emprat és prou obvi⁴. Encara més: els EUA porten a la pràctica una estratègia dissenyada per assegurar-se l'hegemonia absoluta mitjançant una demostració de força militar que du la consolidació de l'estela (nord-americana) i de la resta de socis que conformen la mencionada tríade. Segons aquest nou concepte estratègic de l'OTAN (conegut com a *doctrina Clinton*), la missió de l'OTAN ha d'estendre's, en termes pràctics, a tota Àsia i Àfrica —recordem que des de la promulgació de la *doctrina Monroe* el dret d'intervenir al continent americà va quedar reservat als EUA—, això suposa admetre que en realitat l'Aliança Atlàntica no és una aliança defensiva, sinó un instrument d'atac al servei dels Estats Units. Aquesta missió

se centra en la suposada defensa d'enemics tan vagues com «noves amenaces», «crim internacional», «terrorisme», o la perillosa «adquisició d'armes» per part d'alguns països al marge de l'OTAN. Això permet justificar qualsevol agressió que sigui útil als EUA. Clinton no va vacil·lar a parlar d'«estats canalles» que haurien de ser atacats de «mode preventiu», sense aclarir en què consistia la canallada en qüestió⁵.

Des de l'època dels «pares fundadors» de la nació (i de la Constitució), els EUA estan convençuts de la inspiració divina que els acompanya. En conseqüència, plantegen l'hegemonia nord-americana com a una necessitat «benigna» i font de progrés per la seva pràctica democràtica. Així, l'hegemonia americana, la pau mundial i la democràcia queden unides com a termes inseparables.

La increïble acceptació que aquest projecte ha rebut de l'opinió pública europea, ja que l'americana és tan ingènua que no suposa cap obstacle, és una catàstrofe terrible. El problema és que les poblacions occidentals estan convençudes que com que els seus governs són «democràtics» són incapaços d'actuar de «mala fe», cosa reservada als sanguinaris dictadors asiàtics.

Les perifèries

Les perifèries marginades no compten amb cap projecte ni estratègia pròpies. Són els poders imperialistes els qui pensen per ells i els qui tenen la iniciativa de concebre projectes que afecten aquestes regions. El terme «marginats» suggereix que aquests països han quedat fora del sistema global, però com hem vist no és així, sinó que estan

integrats d'una forma passiva. Sabem que Àfrica ja va quedar integrada en el sistema global durant la fase mercantilista del primer capitalisme. Això va consistir en el saqueig de les terres de conreu i dels boscos, sense garantir el manteniment de les condicions naturals per a la reproducció de la riquesa. Avui en dia la integració dels països marginats en el sistema global ha donat com a resultat una «modernització de la pobresa» que resta patent als barris de barraques plens de treballadors sense

feina i camperols sense terres.

A tot el que hem dit caldria afegir que el terme «competitiu» s'utilitza actualment d'una forma confusa quan s'empra en el pla microeconòmic. Mentre que, ara per ara, són els grans sistemes de producció, l'eficàcia de conjunt dels quals dota les empreses que els componen de la capacitat de competir.

Centres i monopolis

Els centres per mantenir la seva posició dominant a escala global van a reestructurar-se en torn de certes àrees «fonamentals», abandonant sectors sencers de la producció industrial que quedarà relegada a les perifèries, però sempre mantenint-ne el control.

Els centres s'aprofiten, com ens mostra Samir Amin, dels cinc monopolis l'acció dels quals s'han articulats del mode més efectiu possible. Són els següents:

- Monopoli exercit en les àrees de tecnologia. Exigeix despeses gegantines i sense ajuda estatal aquest monopoli no podria mantenir-se.

- Monopoli sobre el control del fluxos financers. L'alliberament de l'establiment de les principals institucions financeres ha dotat aquest monopoli d'una eficàcia sense precedents. Aquest sistema es basa en el dogma de la lliure apreciació del valor de les divises en el mercat, fonamentat en les teories del mercat que consideren que els diners són una mercaderia com a altra qualsevol, així com aquella que fa referència al dòlar com a divisa universal.

Aquestes teories no tenen cap base científica, i en aquestes condicions, la globalització financera, lluny de suposar un avanç, únicament genera una inestabilitat permanent.

- Monopoli d'accés als recursos naturals del planeta. Els perills que l'estúpida explotació d'aquests recursos presenta per al planeta, reforcen el significat del monopoli que exerceixen els països econòmicament desenvolupats, l'única preocupació dels quals és impedir que altres adoptin les seves pràctiques de dilapidació.

- Monopoli exercit en el camp de les comunicacions i dels mitjans. Contribueixen a l'homogeneïtzació de la cultura mundial que transmeten en els seus nivells més baixos i obrin les portes a noves formes de manipulació política, essent ja un dels

factors principals de l'erosió del concepte i de la pràctica de la democràcia occidental.

- Monopoli de les armes de destrucció en massa. L'absència d'un control global realment democràtic sobre el desarmament total, fa impossible combatre aquest monopoli totalment inacceptable.

Sorgeix així una nova jerarquia de distribució de salaris a escala mundial que col·loca en situació subordinada les indústries de les perifèries tot relegant-les a l'estatus de subcontractes. Així com l'ofensiva de l'OMC (Organització Mundial de Comerç) d'integrar l'agricultura en un mercat mundial obert i no regulat està destruint els intents dels països del Sud de garantir la seva seguretat alimentària, i llança cents de milions de pagesos en braços de la pobresa, els organismes globalitzadors actuen com si els interessos comercials constituïssin els únics drets legítims. En aquest context, l'OMC i l'OTAN, com a substituïts de les Nacions Unides,

són els principals instruments del nou desordre mundial.

La globalització i els seus òrgans de control

Les negociacions del GATT (Acord General sobre Aranzels i Comerç) determinaren des de 1995 (Ronda d'Uruguai) l'establiment de l'OMC. Aquestes negociacions es produïren dins d'un context asimètric i no transparent. Els països econòmicament desenvolupats van acudir amb un acord pretractat per simplement completar-lo. En aquest moment l'OMC inclou un total de 142 països. Entrar a formar part d'aquest club implica acceptar un paquet de 15 acords comercials, entre ells l'AGCS (Acord General sobre Comerç

de Serveis). Aquest acord tracta d'alliberar progressivament tots els sectors de serveis i cobreix totes les lleis, regles pràctiques i procediments que afecten el subministrament de serveis d'un país. En cas de denúncia d'un estat membre a altre, l'OMC i els seus tribunals podran aixecar limitacions i drets en qualsevol aspecte. L'AGCS no només cobreix el subministrament transfronterer de serveis o l'ús d'un servei forà dins del país, sinó també la presència comercial i de persones físiques relacionades amb el subministrament d'un servei. Així proporciona amplis drets i protecció als inversors estrangers. Per accedir a aquest voraç mercat el país obre un sector als proveïdors estrangers de tots els països membres de l'OMC, això inclou la prohibició de limitar el nombre de proveïdors, el valor de les transaccions i el nombre i suma total de les operacions. En un sistema així es fa impossible protegir la distribució a petita escala enfront de la competitivitat de les grans cadenes⁶. En aquest context, que un país intenti limitar l'extracció o refinatge de petroli o gas, o limitar el nombre o la longitud dels oleoductes o gaseoductes poden ser declarats actes il·legals per a una empresa que se senti amb dret a accedir a un mercat. En aquest cas el país demandat haurà d'oferir un seguit d'alternatives i adoptar aquella que menys mal faci als interessos comercials del sector forà.

També s'ha de mencionar els TRIP (Drets de la Propietat Intel·lectual relacionats amb el Comerç). Aquests soscaven els esforços dels països en vies de desenvolupament per a revisar els règims de patents. Les disposicions dels TRIP beneficien directament la indústria biotecnològica i l'agroindústria occidentals, com ara patents de microorganismes o varietats de plantes manipulades genèticament. Són una rèplica de la Llei de patents dels EUA, la jurisprudència de la qual no estableix clarament quan un producte o un procés és no patentable. Els criteris per a la sol·licitud de patents per

invençions són que siguin noves, que comportin una activitat inventiva i que siguin susceptibles d'aplicació industrial. També queda implícit que l'inventor hagi de ser identificable, quedant descartats així els coneixements i innovacions dels pobles indígenes, destruint d'aquesta manera els drets i les formes tradicionals de vida de les comunitats. En definir convenientment i arbitràriament els treballs dels laboratoris del Nord com a creadors de «derivats no obvis» i d'un «procés sofisticat per extreure,

CAPITALISME™

aïllar o sintetitzar el principi químic actiu dels extractes o composicions d'una planta o animal», s'han atorgat patents sobre diversos usos i processos, han usurpat el coneixement dels pobles indígenes en què es basen aquests processos i els han furat els seus drets⁷.

Alguns dels efectes ambientals actuals

- Es calcula que si la destrucció dels boscos tropicals humits continua al mateix ritme que ara, l'any 2010 hauran desaparegut la meitat dels boscos que quedaven en 1990.

- Al llarg de la història s'han cultivat i recol·lectat uns set mil tipus de plantes per a aliment. D'aquestes, actualment vint espècies proveeixen el 90% de l'aliment del

món, i només tres d'elles (blat, blat de moro i arròs) la meitat de l'aliment mundial.

- En 1996, el 25% de les aproximadament 4.630 espècies de mamífers i l'11% de les 9.675 espècies d'aus corrien un risc significatiu d'extinció total.

- L'ús de plaguicides a tot el món provoca entre cinc i tres milions i mig d'enverinaments aguts anuals.

- Prop del 20% de les zones àrides del món es veuen afectades per la degradació, cosa que amenaça els mitjans de subsistència de més de mil milions de persones⁸.

KNL

1-5. AMIN, Samir: *¿Globalización o apartheid a escala global*. Text presentat en la Conferència Mundial Contra el Racisme, de Durban, Sud-àfrica (28 d'agost – 1 de setembre de 2001). www.nodo50.org/csca/agenda2001/samir_amin-durban-01.html

6-7. ARMBORST, Stefan: «Liberalizar y comercializar todo bajo el sol», en *El Ecologista*, núm. 28, especial "Globalización y medio ambiente", nov. 2001, pp. 9-13.

8. GURDIAL, Singh Nijar: «Amenaza a la biodiversidad: acuerdos internacionales para el expolio genético de los pueblos del Sur», en *El Ecologista*, núm. 28, p. 28.

LA REALITAT DE LA TELEVISIÓ

Una prostituta fumant descansant l'esquena a la paret. Un picapedrer que pren alè assegut a la bastida. Cinc filipins que juguen a bàsquet. Un jove que pinta un *graffiti*. Un vellet que s'esmoreix en un banc. Dos estudiants que es besen damunt la gespa. Un empresari que corre darrere un taxi. Un comerciant que treu el cap per respirar. Tot això seria la fotografia del que acabo de veure. Podríem anomenar-lo realitat.

Però, sembla que la realitat és altra. La mare d'un torero que torna amb el seu tercer marit. Una «tia 10» que sospira pel meu desodorant. El futbolista que, cabellera al vent, es passeja amb un descapotable. L'exconcursant de *Gran Hermano* que es canvia de casa. Els embolics de la nova Miss Espanya amb un banquer. L'últim iogurt màgic que em convertirà en el cos més envejat.

El dia a dia és una realitat que transformem en recloure'ns davant la pantalla del televisor. Ha de convertir-se la televisió en un lloc d'abstracció? Els qui ocupen els espais televisius han de saber que juguen amb la salut de la societat a la qual ells també pertanyen. El govern de José Luis Rodríguez Zapatero va nomenar un grup de persones perquè s'ocupés en el futur de la «salut» de la televisió. D'entrada aplaudim la mesura, però també esperem no trobar-nos davant d'una mera operació de màrqueting que sigui impotent enfront dels interessos econòmics.

Esperem...

Christian Mestres,

BoicóT

BOICOT PREVENTIU

EMPRESSES QUE BUSQUEM GUERRA?

D'empreses i marques n'hi ha moltes, i no és senzill identificar-les. També la seva vinculació a la guerra depèn de l'empresa. Prèvia a la campanya hem fet un estudi per a seleccionar les pitjors marques (vegeu el revers) en base a la seva vinculació a la guerra. Els criteris són: nord-americans en general (excepte petroleres i armamentístiques britàniques i espanyoles), empreses que facin material de doble ús, empreses que hagin 'invertit' en la campanya electoral d'en Bush, companyies que s'aprofitaran de la post-guerra (petroleres, i constructores), empreses que donen suport al règim de Sharon, empreses que s'hagin posicionat entorn de la guerra, empreses que relacionades amb l'exèrcit, empreses que produeixen bens i serveis per consumidors individuals.

Criteris (veure "!" a la taula adjunta):

1. Participació directa en la indústria de la guerra (inversió o producció)
2. Finançament de la darrera campanya de G. Bush

Fonts: Revista Opcions (nº 5), www.reachingcriticalwill.org, www.opensecrets.org, www.motherearth.org, www.boycottbush.net, www.corporatewatch.org i www.peace-action.inbyron.com

SECTOR	EMPRESA	1	2	MARQUES (filials o participacions importants)
ALIMENTACIÓ I LLAR	Philip Morris		!	Marlboro, L&M, Chesterfield, Benson & Hedges, Miller, Kraft (Tang, Saimaza, Suchard, Toblerone, Philadelphia, El Caserio, Milka, Oscar Mayer, Sugus, Cate d'Or); Nabisco (Chips Ahoy, Filipinos, Oreo, Royal, Fruco, Apis, Artiach, DubbleBubble, Marbú Dorada, Fontaneda, Apis, Chiquilin, Ritz)
	PepsiCo		!	Pepsi, Lipton, Aquafina, Kas, Lays, Ruffles, Doritos, Fritos, Cheetos, Matutano, Tropicana, Quaker, Gatorade
	Coca-Cola			Coca-Cola, Aquarius, Fanta, Lit, Sprite, Minute Maid, Nestea
	Reynolds Tobacco		!	Winston, Camel, Reynolds
PETROLI I ENERGIA EN GENERAL.	Esso-Exxon Mobil	!	!	ExxonMobil, Mobil, Esso
	General Electric	!	!	GE Capital Services, GE Power Systems, GE Power Controls, GE Capital Information Technology Solutions, GE APPLIANCES (electrodomèstics)
	ChevronTexaco		!	Texaco, Chevron, Havoline, Caltex
	BP Amoco		!	BP
AUTOMÒBILS, TRANSPORT I MOTOR	Mitsubishi	!		Mitsubishi Motors, Mitsubishi Electric
	Ford Motor		!	Ford, Volvo, Jaguar, Land Rover, Mazda, Aston Martin, Lincoln, Mercury
	Daimler Chrysler	!	!	Chrysler, Jeep, Mercedes-Benz, Smart, Dodge
	General Motors		!	Opel, Pontiac, Cadillac, Chevrolet, Vauxhall, Saab, en xarxa amb: Fiat, Fuji-Subaru, Isuzu, Suzuki
ELECTRONICA		!	IBM / Siemens / Motorola / Dell Computer / Alcatel / Ericsson	
COMUNICACIÓ Empreses (marques)			!	FOX / Microsoft / AOL Time Warner (Netscape; Warner Bros, CNN, Time) Walt Disney (The Disney Store, ABC Magazines, Buena Vista Home Entertainment)
BANCA I ASSEGURANCES			!	Citigroup / American Express / Credit Suisse

EMPRESSES ESPANYOLES A LES QUE ELS HI VA LA GUERRA:

BANCA	BBVA (té part de la propietat d'empreses de la indústria armamentística com GAMESA i ITP) / Caja Madrid (11'2% de la propietat d'INDRA, que produeix carros de combat i míssils) Banco Zaragozano (3,1% de la propietat d'INDRA) / La Caixa (3% de propietat de Deutsche Bank, qui és propietària de l'empresa armamentística Deutsche Aerospace)
MOTOR	Nissan Motor Ibèrica (vehicles d'ús militar) / Santana Motor (vehicles d'ús militar) / Iveco (vehicles d'ús militar) / Iberia (participa en programes de l'Armada Espanyola i de l'Exèrcit de l'Aire)
ALTRES	El Corte Inglés (Propietària de Informàtica El Corte Inglés, SA que desenvolupa sistemes d'informació per a l'àrea de Defensa. És membre del Círculo de Tecnologías para la Defensa y la Seguridad), Telefónica (a través de Telefónica Sistemas participa en programes de guerra electrònica, missatgeria militar,... És membre de l'As. de Fabricantes de Armamento y Material de Defensa de España)